

УДК 658.013

О. В. Бойко, к.е.н., доц.,

М. Я. Іваницька

Луцький національний технічний університет

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ЙОГО УСПІШНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ

У статті розглянуто теоретичні засади стратегічного управління інноваціями, визначено ознаки інноваційного процесу, основні чинники та фактори, які сприяють або перешкоджають досягненню цілей підприємства, спрямованого на інноваційний розвиток. Доведено важливість застосування концепції стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, стратегічне управління інноваційним розвитком, концепція стратегічного управління інноваційним розвитком.

O. Boyko, M. Ivanytska

STRATEGIC MANAGEMENT INNOVATIVE ENTERPRISE DEVELOPMENT AS A KEY FACTOR IN ITSSUCCESSFUL OPERATION

The article discusses theoretical principles of strategic management of innovation, defined characteristics of the innovation process, key factors and factors that promote or hinder the achievement of business objectives aimed at innovation development. Proved the importance of the concept of strategic management of innovation development.

Keywords: innovation, innovative development, strategic management and institutional development, concept of strategic management and institutional development.

O. В. Бойко, М. Я. Иваницкая

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫМ РАЗВИТИЕМ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК КЛЮЧЕВОЙ ФАКТОР ЕГО УСПЕШНОГО ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ

В статье рассмотрены теоретические основы стратегического управления инновациями, определены признаки инновационного процесса, основные факторы, способствующие или препятствующие достижению целей предприятия, направленного на инновационное развитие. Доказано важность применения

концепции стратегического управления инновационным развитием предприятия.

Ключевые слова: инновации, инновационное развитие, стратегическое управление инновационным развитием, концепция стратегического управления инновационным развитием.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Інновації на сучасному етапі функціонування підприємств є головним засобом збереження конкурентоспроможності і невід'ємною частиною їх розвитку. Інноваційний розвиток визначає темпи економічного зростання всієї економіки країни, перспективи суспільного розвитку і рівень життя громадян.

Нині немає країни, де б економічне змагання за лідерство на світових ринках не пов'язувалося б з інноваціями. Україну інноваційний поштовх стосується ще більшою мірою.

У цих умовах необхідно підвищувати ефективність використання факторів виробництва, розвивати нові конкурентні переваги, які мають забезпечити їх успішну інтеграцію до європейських та світових ринків. І в цьому контексті стратегічне управління інноваційним розвитком підприємств повинно стати для України одним з «локомотивів» процесу інтеграції в світовий економічний простір на партнерських засадах.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблеми інноваційного розвитку підприємств досліджувалися багатьма вченими. Так, вони набули широкого висвітлення в працях відомих вітчизняних вчених таких, як Александров В.В., Александрова В.П., Амоша О.І., Бажал Ю.М., Геєць В.М., Євтушевський В.А., Ілляшенко С. М., Кузьмін О.Є., Пересада А.А., Чумаченко М.Г., Чухрай Н.І., Яковлев А.І. та ін. Серед зарубіжних науковців, роботи яких набули широкого визнання, слід відзначити таких, як Бірман Г., Водачек Л., Мединський В.Г., Менсфілд Е., Санто Б., Твісс Б., Фатхутдінов Р., Шумпетер І. та ін. У наукових працях цих вчених розглядається широке коло питань з проблематики інновацій. Водночас варто зауважити, що низка методологічних і теоретичних питань щодо особливостей стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства залишається недостатньо дослідженою.

Цілі статті. Метою даної статті є поглиблення теоретичного обґрунтування сутності стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства та подання рекомендацій щодо його удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На сучасному етапі розвитку світової економіки, в умовах її глобалізації, для підприємств найбільш ефективним є інноваційний підхід, який передбачає швидке реагування підприємства на зміни зовнішнього середовища. При цьому необхідно проводити аналіз можливостей підприємства щодо впровадження нововведень, який повинен охоплювати всі стадії життєвого циклу продукції, що випускається, з їх використанням.

За твердженням науковців в умовах сьогодення найбільший вигаш для підприємств можливий в сфері наукових досліджень та розробок, тому важливим завданням стає перехід до планування «безперервного інноваційного процесу» [3, 4, 6, 7].

Інноваційний процес можна визначити як процес послідовного перетворення ідеї в товар, що проходить етапи фундаментальних досліджень, конструкторських розробок, маркетингу, виробництва, і, на кінець, збуту, – процес комерціалізації технології.

У зв'язку з цим доцільно виділити кілька ознак інноваційного процесу:

- невизначеність шляхів досягнення мети й високих ризиків;
- неможливість детального планування й орієнтації на варіантні прогностні оцінки;
- необхідність переробки значних масивів науково-технічної інформації в прийнятті управлінських рішень;
- необхідність подолання опору в сфері як сформованих економічних відносин, так й інтересів учасників інноваційних процесів [5, с. 113].

Інноваційний розвиток, в свою чергу, може бути розглянутий з різних позицій. По-перше, як послідовне здійснення науково-дослідницької, науково-технічної, інноваційно-виробничої діяльності. По-друге, як цільові етапи інновацій від виникнення ідеї, до її розробки, впровадження, визначення фінансово-економічного ефекту. По-третє, як процес фінансування та

інвестування інновацій і розповсюдження нових видів продукції, технологій чи послуг.

У загальному вигляді інноваційний розвиток являє собою процес одержання, комерціалізації і визначення фінансово-економічного ефекту від впровадження інновацій. Інструментом досягнення цілей інноваційного розвитку підприємства є інноваційна стратегія.

Інноваційна стратегія як ефективний засіб управління розвитком підприємства не тільки дає змогу підприємству враховувати зміни в оточуючому середовищі, а й сприяє генеруванню змін (техніко-технологічного та організаційно-управлінського характеру) в середині підприємства та забезпечує управління цими змінами з метою підвищення рівня кінцевих результатів діяльності підприємства.

Виходячи з цього, можна зробити висновок про те, що стратегічне управління інноваційним розвитком передбачає передусім визначення місця і ролі інновацій в реалізації загальної стратегії підприємства, яка розробляється для досягнення перспективних цілей (завоювання більшої частки ринку, забезпечення високих темпів економічного розвитку тощо) в умовах конкурентного середовища.

Зважаючи на те, що система управління підприємством складається з підсистем управління його структурними підрозділами, важливе значення має структуризація цілей функціонування шляхом дослідження функцій управління, що сприяють досягненню конкретної цілі на кожному ієрархічному рівні. Необхідною умовою реалізації визначеної цілі є моделювання складу управлінських рішень, що приймаються в структурних підрозділах.

Важливість розробки методології стратегічного управління інноваціями обумовлена тим, що вона дозволяє формулювати цілі розвитку, встановлювати послідовність процесу розробки і прийняття управлінських рішень, формувати вимоги, яким повинні відповідати стратегічні плани, обирати систему показників і забезпечувати оптимізацію стратегічних прогнозів, програм і планів. При цьому особливої уваги слід приділити чинникам, які сприяють або перешкоджають досягненню цілей підприємства, спрямованого на інноваційний розвиток.

Серед основних чинників, які сприяють досягненню цілей підприємства, спрямованого на інноваційний розвиток слід відзначити:

- наявність фінансових коштів;
- впровадження нових технологій;
- удосконалення діючих технологій;
- впровадження нового обладнання;
- впровадження ефективних форм організації праці;
- удосконалення оплати праці персоналу;
- удосконалення структури управління підприємством;
- скорочення чисельності апарату управління;
- удосконалення технології підготовки та реалізації управлінських рішень;
- скорочення документообігу.

В свою чергу, до чинників, які перешкоджають досягненню цілей інноваційного розвитку підприємства, необхідно віднести:

- відсутність фінансування на придбання нового обладнання, невиконання плану його впровадження;
- значна енергомісткість обладнання;
- неузгодженість конструкторських і технологічних рішень;
- значні прості обладнання, несвоєчасна поставка матеріалів, заготовок, комплектуючих виробів;
- низька культура виробництва;
- несвоєчасність прийняття управлінських рішень;
- перевантаження окремих структурних підрозділів;
- відсутність технології прийняття управлінських рішень та персональної відповідальності за їх наслідки.

Вплив стратегічного управління інноваційними процесами на ефективність функціонування підприємств визначається різними факторами, зокрема: адекватністю ринковим відносинам, інтеграцією науки та виробництва, реалізацією державних науково-технічних пріоритетів, підвищенням сприйнятливості виробництва до нововведень, забезпеченням розширеного відтворення усіх стадій інноваційного процесу [2, с. 13].

Варто зауважити, що важливим в процесі розробки концептуальних положень є прогнозування інноваційного розвитку

підприємства, майбутнього стану зовнішнього середовища і власних ресурсів згідно з цілями і економічними інтересами.

З огляду на це, постає необхідність розробки загальної системної концепції управління. Саме вона включає вибір цілей функціонування структурного підрозділу, визначення складу рішень, що повинні призвести до реалізації цілі, використання оптимальної технології підготовки управлінських рішень, формування організаційної структури управління структурним підрозділом тощо. При цьому дуже важливо, щоб управлінська діяльність структурного підрозділу була націлена на реалізацію тільки тих цілей, для яких він створений [6, с. 12].

Слід відмітити, що перевагами концепції стратегічного управління інноваційним розвитком є не пасивне сприймання розвитку підприємства від дійсного до майбутнього, а активне формування стратегії власного розвитку від майбутнього до дійсного. Це вимагає від підприємств прийняття рішень з урахуванням цільових орієнтирів діяльності.

Тому для успішного стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств доцільно враховувати рекомендації такого характеру:

1. необхідно визначити місце і роль інновацій в реалізації загальної стратегії підприємства;

2. важливе значення має структуризація цілей розвитку підприємства;

3. потрібно враховувати чинники, які сприяють або перешкоджають досягненню цілей підприємства, спрямованого на інноваційний розвиток;

4. інструментом досягнення цілей інноваційного розвитку підприємства є інноваційна стратегія, що повинна бути орієнтованою на освоєння базових інновацій, котрі дозволять забезпечити конкурентоспроможність підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках;

5. концепція стратегічного управління інноваційною діяльністю повинна ґрунтуватися на розробці теоретичних основ сутності, рушійних сил інноваційного розвитку підприємства, встановленні впливу його керівників на прискорення чи уповільнення інноваційного процесу, економічні відносини і механізм реалізації цілей.

Висновки. Підсумовуючи викладений у статті матеріал, відзначимо, що підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємств повинне базуватися на розробці концепції стратегічного управління, що вимагає чіткого формулювання цілей ефективного управління інноваціями, точного визначення основних концептуальних понять і категорій, які достатньо повно відображають інноваційну діяльність.

Таким чином, стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства в умовах сьогодення є тим ключовим фактором, який веде до реалізації всіх поставлених цілей та успішного функціонування підприємства в довгостроковій перспективі.

1. Геєц В. М. Інноваційні перспективи України: Монографія / В. М. Геєц, В.П. Семиноженко. – Харків: Константа, 2006. – 272 с.

2. Гриньов А. В. Стратегія інноваційного розвитку підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук / А. В. Гриньов; Донецький національний університет. – Донецьк, 2004. – 37 с.

3. Глущенко І. І. Стратегічне управління інноваційною діяльністю / І.І.Глущенко. – К.: Вид-во: ТОО НЦП "Крила", 2006. – 356 с.

4. Євтушевський В. А. Управління інноваціями в сучасній організації / В.А. Євтушевський. – К.: Нічлава, 2006. – 359 с.

5. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств: Монографія / С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2010. – 435 с.

6. Коробейников О. П. Роль инноваций в процессе формирования стратегий предприятия / О. П. Коробейников, А. А. Трифилова, А. И. Коршунов // Менеджмент в России и за рубежом. – 2000. – №3. – С. 29-43.

7. Тридід О. М. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук / О. М. Тридід; Донецький національний університет. – Донецьк, 2003. – 31 с.

8. Санто Б. Сила инновационного саморазвития / Б. Санто // Инновации. – 2004. – № 2. – С. 6–7.